СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК L. Ч. 109. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 16. травня 1942. No. 109. Jersey City, N. J., Saturday, May 16, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Советські Частини під Проводом Тимошенка Проломили під Харковом Німецьку Оборонну Лінію

Відомости, переслані з Куйбишева (СССР) і Берна (Швайцарія), доносять про великі успіхи советських військ, що не тільки здержали німецьку офензиву, що зачалась в напрямі Донецького басейну, але проломили під Харковом першу німецьку оборонну лінію, знищили в двох днях 150 німецьких тенків та забрали багато полонених і повно военного матеріялу. Зате звідомлення з Куйбишева не пишуть багато про бої на Кримі, але швайцарські газети подають, що Совети на Кримі відступили взад. Знову німецькі часописи пишуть, що німці віднесли на Кримі перемогу та заняли Керч. Военна ситуація мабуть така, що німецькі пляни щодо весняної офензиви наразі не здійснились, бо важне те, що діється під Харковом. Німці мабуть випробовують, де є слабі місця, щоб звідтам зачати головний удар, але тих місць не знаходять.

НЕ ПІДУТЬ ПРОТИ РОСІЇ

Проф. Стронські, міністер інформацій при польськім уряді на вигнанню у Лондоні, подає, що дістав з Москви відомости про заяви польських підпольних організацій, діючих на теренах Польщі, що є під німецькою окупацією. Ось ті організації мають визнавати тільки польський уряд у Лондоні й те, що він зарядить, а не те, що робить німецька окупаційна влада, з якою вони ніколи не підуть на ніяку згоду. Поляки, кажеться далі, відкинули німецькі заклики, щоб іти з націстами воювати проти Росії. Те, що німці звертались до поляків з такою пропозицією, вказує, що Німеччина переживає кризу та боїться повстань з боку тих народів, що є під їхньою окупацією.

НАСЕЛЕННЯ КИЄВА.

Німецька окупаційна влада мала перевести спис населення України. Згідно з тим переписом Київ, столиця України, має мати тепер тільки 350,462 мешканців, себто майже половину того, скільки було в 1939. році.

ЗАПОВІДАЄ СКОРЕ ВИЗВОЛЕННЯ

Д-р Едвард Бенеш, що перебуває в Лондоні, заповів, що визволення Чехословаччини наступить ще цього року, десь перед Різдвом.

ПОМЕР ВАСИЛЬ ПАЧОВСЬКИЙ

Відомий український поет, Василь Пачовський, автор „Сонця Руїни", „Розсипаних перлів" і багатьох інших творів, помер у Львові, як подає польська преса.

ПОМЕР ЗА МОРЕМ.

Капітан Н. Е. Нікифорук, канадійсько-український лікар, помер в Англії, куди був висланий з канадійським військово-медичним відділом.

НОВИЙ ВИСТУП ЛЮБКИ КОЛЕССИ

Українська піяністка світової слави, яку „Гловб енд Мейл" називає „одною з найсвітліших піяністок сучасности", виступила 1. травня в Варзіті Арена в Торонто з третім своїм концертом.

Інж. Малевич, Герой з Филипин, Зістав Майором

„Питсбург Прес" з 12. травня б. р. подає, що жінка інж. Степана Малевича одержала листа, висланого з Филипин 25. лютого, в якому її чоловік подає, що зістав іменований майором американської армії. Згаданий часопис згадує за відоме геройство інж. Степана Малевича, якого він доконав, коли направляв найбільший міст на Филипинах серед гарматнього японського обстрілу. Ніхто не знає, що тепер з ним діється, себто, чи є з ген. МекАртуром в Австралії, чи далі на Филипинах. Часопис називає інж. Малевича „Пітсбурським інжиніром-героєм з Лузону". В однім з листів інж. Малевич описує війну з її страхіттями і терпіннями, а разом підкреслює і ті висоти, до яких людина у війні підноситься, а які він хотів би заховати навіки. Інж. Степан Малевич є сином інж. Володимира і Марії Малевичів, відомих народніх діячів, що займали і тепер займають одно з передових місць в У. Н. Союзі.

НІМЕЦЬКА СУБМАРИНА ЗАТОПИЛА МЕКСИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

З Мексико Сити доносять, що субмарина Держав Осі затопила недалеко Флориди мексиканський тенкер, поемности 6,132 тон. При тому мало згинути 13 осіб. Мексико зірвало дипломатичні звязки з Державами Осі й тому буде домагатись вияснення і відшкодовання через уряд Швайцарії. Є сумніви, чи з цього вийде щось путнього. А це означатиме, що відносини між Мексико і Державами Осі ще погіршаться. Мексико сконфіскує мабуть ті добра, що є власністю Держав Осі, а які є в Мексико, щоб таким способом дістати відшкодовання. А дуже можливо, що ця подія так озлобить мексиканців, що Мексико возьме активну участь у війні проти Держав Осі.

ПОЛЬЩА БУДЕ СИЛЬНІША І ДЕМОКРАТИЧНА, КАЖЕ СІКОРСКІ

Промовляючи в Лондоні до журналістів, польський премієр Сікорскі заповів, що так буде з Польщею, як заповів Сталін, а це, що вона буде по війні сильніша ніж була в вересні 1939. року. До цього ще додав, що буде і демократична, згідно з політичними думками през. Рузвелта.

СОВЕТИ І БУДУЧА ПОЛЬЩА.

„Советская Торговля" пише, що до Москви прибуде за якийсь час польська торговельна місія, щоб обговорити з советськими торговельними представниками методи повоєнного товарообміну між Польщею і СССР.

ПРОТИ ЧУЖОМОВНИХ ЧАСОПИСІВ.

„Ди Текнократ" (Лос Енджелос) домагається в редакційній статті, щоб вашингтонський уряд припинив видавання 1,600 чужомовних газет в Америці, бо ті газети, пише редактор, підривають американські военні зусилля.

ЩОБ ДІСТАТИ СКРИПКУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ СКРИПАЧКИ

Канадійський „Український Голос" подає, що часопис „Винніпеґ Трибюн" взявся устроїти великий концерт в честь молоденької канадійсько-української скрипачки Донни Гресько, яку по її грі на Музичнім Фестівалі в Винніпеґу один з музичних суддів назвав „ґенієм". Дохід призначено на те, щоб скрипачка могла купити собі скрипку, відповідну до її таланту. Концерт назначений на день 18. травня.

СОВЕТИ ПРО ВІДБУДОВУ УКРАЇНИ

Нюйорський „Нови Свят" подає за советською пресою, що Українська Академія Ааук виготовила плян допомоги відбудові тих знищених українських земель, що їх відбила советська армія від німців. При відбудові міст має бути застосована метода скорої розбудови. Плянується більший засів пшениці, ячменю і жита, ніж це бувало давніше, щоб таким чином придбати те, що було втрачене в 1941. році.

НОВА КНИЖКА ПРО ПОЛЬЩУ.

Видавництво Алфреда А. Кнопфа видає книжку „Ди Ню Ордер ін Поленд", яку написав д-р С. Сеґаль, родом з Галичини. Книжка займається політичним життям Польщі до 1942. року. Вступ написав Реймонд Леслі Бюел.

З УКРАЇНИ ПІД НІМЕЦЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

Польсько-американські газети подають (за ОНА), що німці розбудовують залізничі шляхи в окупованій ними Україні, щоб тим улекшити нові военні наступи. Київ лучать безпосередно й найкоротшим шляхом з Шлезьком; теж будують окреме залізниче получення міста з Донецьким басейном. Розбудовують получення Криму з полудневою Україною. Пробують теж пустити в рух коло 100 цукроварень в Київщині.

Далі подають, що німці забирають з України масово робітників до Німеччини, де вони мусять працювати в незвичайно важких обставинах і носити на одежі букву „О", що означає „Ост", себто „Схід". Всюди в Україні має обовязувати для цивільних справ німецьке право. Карні справи є вирішувані окремим способом, гостріше.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

„Я АМЕРИКАНЕЦЬ"

Цеї неділі відбудеться по цілій Америці свято, що носитиме назву „Я американець". В цім дні кожний американський громадянин повинен нагадати собі всі ті добродійства, які дає нам Америка та усвідомити собі добре, чому ми гордимось Америкою і своїм американським громадянством.

Живучи серед американських обставин і маючи щодня перед собою дрібні клопоти, від яких нігде не є вільне життя, найбіднішого і найбагатшого чоловіка, ми нераз забуваємо про те, що тут маємо та не хочемо його якслід оцінити.

Певно, що життя є зглядне. Певно, що матеріяльні обставини не є усією причиною нашого щастя. Певно, що на світі є люди, живучі поза Америкою, що також є щасливі. Але чи багато є їх? Чи те їхнє щастя триває? Чи ми булиб дуже щасливі, якщоб знайшлись в їхніх обставинах?

Щоб якслід оцінити те, що маємо, треба його порівнати з обставинами інших людей. Багато із нас є натуралізованими громадянами Америки. Вже в дорослім віці ми покинули старий край і добре ще тямимо, що ми покидали. Багато із нас опісля відвідувало старий край і щераз мало нагоду переконатись про тамошне життя наших братів.

Всі ті, що відвідували старий край, добре тямлять це самозадовільне, горде і приємне почуття, з яким вони в краю повторяли: „Я американець". Звідкіля походить ця гордість? Чи лише від нашої одежі? — Ні. Думка „я американець" родилась не з пустої гордости на кращу одежу чи наповнений гаманець. Вона родилась тоді, коли ми дивились на моральне і соціяльне приниження наших людей у старім краю. Як ми дивились на той гнет, в якім вони жили. Ця думка родилась в хвилині, як до убогої хати нашого брата в старім краю приходила грізна особа поліцая, або податкового екзекутора. Перед тими страшними представниками влади тремтіли зо страху наші брати, гнули спину. Але у нас? — У нас родилася горда відповідь: „Я американець". І тому цеї неділі не будемо годні вшанувати нашої прибраної батьківщини краще, ніж цим почуттям, якого ми зазнавали в часі відвідин у старім краю. Треба лише, щоб наступної неділі ми собі те почуття нагадали і щоб воно оволоділо нашими серцями. А вже тим самим ми вшануємо Америку так, як може не годні вшанувати ті, котрі не знають цього, що ми знаємо.

Але цього дня хай наші думки вандрують далі. Хай в наших серцях віджиють образки з нашого тутешнього особистого і громадського життя. Нагадаймо собі, як то ми свобідно закладали тут свої українські школи, як творили свої організації і відбували мітінги. Що на тих мітінгах ми говорили. Нагадаймо, як ми вулицями машерували з нашими національними прапорами і не лише, що влада нам в цім не перешкаджала, але охороняла нас від можливої напасти. Нагадаймо собі наші національні свята, на яких ми так свобідно могли висказувати свої жалі і таврувати тих, що кривдили наших братів у старім краю. Нагадаймо собі про наші церкви і богослужения, до яких з такою пошаною відносились не лиш автохтонні американські громадяни, але й американські власти. Нагадаймо собі це, порівнаймо з тим, що ділось в старім краю і скажім: Чи маємо ми за що дякувати Америці?

А далі нагадаймо ту участь, яку нам Америка давала в її економічнім житті, політичнім і в усякім іншім. Ніхто нас по фабриках і інших економічних заведеннях не питав, якого ми походження, якої віри. Давали нам працю і ту працю оцінювали по наших особистих заслугах, а не по нашім походженні, чи політичних або релігійних переконаннях. Ніхто нас не відтручував від американського політичного життя. Навпаки, притягали нас до того життя і просили, щоб ми своїм голосом заважували на нім. Притягаючи нас до корінно американського життя ніхто на нашу адресу не висказував прикрих завваг, або обидливих назв, які нашим братам у старім краю приходилось витерпіти. Навпаки, підходили до нас з ласкавими словами, з комплиментами і похвалами, яких ми часто не доцінювали.

Цю американську гостинність і ту суспільну свободу ми нераз брали як щось самозрозуміле, як щось, що всім, а в тім і нам, природно належиться. Певно, що та свобода і та пошана належалась усім, а в тім і нам самим. Але цей факт повинен радше навівати кожного великою пошаною до Америки, ніж навівати думкою, мовляв, „це мені належиться". Суспільна свобода не спадає немов манна з неба. Її треба пильно стерегти. Бо люди при владі все склонні, хочби необережно, поповнити над іншими насильство. Коли в Америці цього насильства нема, то це тому, що в кости і крови американської нації лежить величезна любов до свободи, і то свободи для всіх, а не лише для якоїсь одної упривилейованої кляси. За ту свободу американський нарід проливав кров і память про ту боротьбу він вдержує у великій національній пошані.

Тим більше повинні ту свободу цінити ті, що ще на власних особах зазнавали чимало гнету і наруги від ріжних тиранів. А цінячи, повинні теж знати, що ця свобода не приходить сама собою. За неї треба боротись, її шанувати і охороняти.

„Я американець" — містить в собі не лише глибоке почуття гордости на приналежність до великої американської нації. Воно містить в собі теж і обовязки постійно вдержувати цю велич Америки та зберігати її найвищі національні ідеали.

ШУКАЮТЬ ЗА РОСІЙСЬКИМИ ФАШИСТАМИ

Федеральне Слідче Бюро (Еф Бі Ай) переводить труси серед багатьох росіян, про яких говорять як про фашистів. Крім трусу в А. Вонсяцького, що то одружений з дочкою американського міліонера і живе у своїм маєтку в Томпсон, Конн., допитувано російського капітана Олександра Альтмана в Сан Франциско, а також одну російську княгиню. Таке подають американські ґазети. Пишуть, що в Томпсон був центр „всеросійської партії фашистів", а їх „вождом" мав бути Вонсяцький, що видавав місячник „Фашист" та мав бути в тіснім звязку з ріжними фашистівськими групами в Америці. Російській групі мають закидувати, що пробує орґанізувати разом з урядами Японії й Німеччини „воєнну виправу" проти теперішньої влади в Росії. В Ню Йорку переведено ще трус в о. Олександра Цуглевича, в якого помешканню мав бути осідок відділу згаданої російської фашистівської партії.

Remember Pearl Harbor! Remember it every pay day! Buy U. S. War Bonds and Stamps.

—FOR VICTORY: BUY BONDS—